

Monumentennieuwsbrief nummer 3, april 2015

Wassenaar heeft een schat aan historisch waardevol erfgoed. Het zijn boerderijen, kerken, huizen en buitenplaatsen, die stuk voor stuk bijzonder zijn vanwege hun karakteristieke kenmerken en hun cultuurhistorische waarden. Wassenaar zet zich graag in om deze monumenten, samen met u, in stand te houden. Een van de initiatieven die de gemeente daarvoor in het leven heeft geroepen is deze Monumentennieuwsbrief. Met deze nieuwsbrief gaan we in op de geschiedenis van ons erfgoed en de betekenis voor Wassenaar. Ook informeren we u over alles wat er komt kijken bij het hebben en onderhouden van een monument.

Onthulling ANWB-bordje Park Marlot

Wethouder Inge Zweerts de Jong onthulde op zaterdag 21 maart een ANWB-informatiebordje bij het tennis-clubhuis van Tennisclub Park Marlot.

Op het informatiebordje staat kort de geschiedenis van het gebouw beschreven. Het tennisclubhuis is een gemeentelijk monument in cottagestijl, dat in 1938 ontworpen is door de bekende Haagse architect Co Brandes. Met zijn rieten dak heeft het een landelijke uitstraling. Het clubhuis was in de jaren zeventig van de 20ste eeuw het decor van de film Soldaat van Oranje.

Bordjes door heel Wassenaar

Het bordje bij het tennisclubhuis is een van de bordjes die in het afgelopen jaar zijn gemaakt in samenwerking met de Historische Vereniging Oud Wassenaar.

Lees verder op pagina 2

Wethouder Zweerts de Jong en Robert van Lit, voorzitter Historische Vereniging Oud Wassenaar

Wethouder

Inge Zweerts de Jong

"Als wethouder cultureel erfgoed vind ik dat we onze kennis moeten delen en onze krachten moeten bundelen voor de instandhouding van ons Wassenaarse erfgoed. In deze nieuwsbrief vindt u veel praktische informatie over de instandhouding van monumenten. U kunt lezen over het onderhoud van rieten daken en financieringsmogelijkheden waar u gebruik van kunt maken. Daarnaast is er aandacht voor onze nieuwe rijksmonumenten en de ANWB-bordjes die de gemeente in samenwerking met de Historische Vereniging Oud Wassenaar door heel Wassenaar plaatst. Ik wens u veel leesplezier."

Onthulling ANWB-bordje

Park Marlot (vervolg van pagina 1)

Foto: Tennisclub Park Marlot

Met het plaatsen van de bordjes wil de gemeente inwoners en bezoekers bekend maken met het Wassenaarse erfgoed. Tot nu toe zijn vooral bordjes geplaatst bij monumenten in het dorpscentrum. Maar ook buiten het centrum is Wassenaar rijk aan erfgoed met een interessante geschiedenis. Zo worden, behalve bij Tennisclub Park Marlot, bordjes geplaatst in de wijken Oostdorp, Kerkehout en Hofcamp. In Oostdorp is een bordje gemaakt voor het oudste woningbouwcomplex van Wassenaar, dat in 1913 is gebouwd door de Wassenaarse bouwstichting. In Kerkehout krijgt het uit 1919 daterende woningbouwcomplex een informatiebordje. In de wijk Hofcamp wordt een bordje geplaatst bij de Messiaskerk, een gemeentelijke monument uit de Wederopbouwperiode. Ook de koffiekiosk aan de Buurtweg krijgt een eigen ANWB-bordje.

Iedereen kan suggesties doen

De gemeente wil nog meer ANWB-bordjes plaatsen in de wijken bij monumenten, karakteristieke bouwwerken of andere gebouwen met een verhaal. Iedereen die vindt dat een bijzonder gebouw bij hem of haar in de buurt een bordje verdient, kan een suggestie doen via

erfgoed@werkorganisatieduivenvoorde.nl of historischevereniging@wassenaartoen.nl.

Herbestemming: een nieuwe toekomst voor een monument

Herbestemmen van monumenten zoals kerken, industriegebouwen en scholen kan waardevol erfgoed een nieuwe toekomst geven. Voor welke nieuwe functies leent een gebouw zich? Waarvoor kunt u de cultuurhistorische kwaliteiten inzetten? En wat is haalbaar in de huidige markt? Met de Subsidie-regeling Stimulering herbestemming monumenten wordt u financieel gesteund in het doen van onderzoek naar de haalbaarheid van uw plannen.

Ook in 2015 kunt u bij de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed subsidie aanvragen voor onderzoek naar herbestemmingsmogelijkheden van een pand. De regeling geldt niet alleen voor monumenten maar ook voor andere objecten met cultuurhistorische waarden. Aanvragen kan van 1 oktober tot en met 30 november. Waarschijnlijk is dit het laatste jaar dat de subsidieregeling in deze vorm wordt aangeboden.

Pius X hof, woningen in voormalig schoolgebouw

De regeling biedt de mogelijkheid om tijdens het onderzoek subsidie te krijgen voor de hoogst noodzakelijke maatregelen voor wind- en waterdicht maken van uw monument.

Meer informatie: [rijksdienst voor cultureel het erfgoed](http://rijksdienstvoorcultureelheterfgoed.nl).

Twee nieuwe rijksmonumenten voor Wassenaar

Wassenaar is twee nieuwe rijksmonumenten rijker. Zowel het hoofdkantoor van de ANWB als de bunker van Seyss Inquart hebben de status van rijksmonument gekregen. Daarmee telt Wassenaar 117 rijksmonumenten.

Het ANWB-hoofdkantoor aan de Wassenaarseweg is op 28 augustus 2014 aangewezen als rijksmonument. Dit is gebeurd in het kader van het Wederopbouwproject van de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed. In dit project zijn bijzondere cultuuruitingen uit de periode 1959-1965 benoemd. De ANWB staat symbool voor het opkomend toerisme en de toename van de automobilititeit, zoals die zich vanaf de jaren vijftig voordeed. J.F.

Het ANWB-hoofdkantoor

Berghoef en H. Klarenbeek ontwierpen het gebouw in de jaren 1958-1959 in de stijl van het Traditionalisme. Niet alleen de buitenkant van het gebouw, maar ook het interieur, met zijn monumentale kunstwerken, is beschermd. Dat geldt ook voor het omliggende terrein, inclusief parkeerplaats en tuinaanleg.

De bunker van Seyss Inquart

De bunker van Seyss Inquart aan de Van Brienenlaan is op 14 november 2014 aangewezen als rijksmonument. Naast de bijzonder vorm van de bunker, valt dit militaire erfgoed op door zijn bijzondere ligging op buitenplaats Clingendael, waar rijkscommissaris Arthur Seyss Inquart tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn hoofdkwartier had. Omdat hij behoefte had aan een schuilbunker en commandopost, werd dit complex in 1942 gebouwd onder leiding van architect August Kubitzka. Het gaat om een unieke combinatie van functies. Nog tijdens de bouw is een keukengedeelte aan de bunker toegevoegd. Hier bevinden zich nog steeds de originele Duitse dubbele stalen deuren. De commandobunker werd vermomd als landbouwschuur.

De als landbouwschuur vermomde bunker

De betonnen muren zijn gedeeltelijk beschilderd in baksteenmotief. De bunker was onderdeel van de Atlantikwall. Na de oorlog werd de bunker in gebruik genomen door het Nederlandse leger als commando- en communicatie-centrum bij aansturing van buitenlandse inzet van het Nederlandse leger. Defensie wil het gebouw afstoten en zoekt er een nieuwe bestemming voor.

Wie verdient de tweede Wassenaarse Monumenten Prijs?

De winnaar van vorig jaar Lucia van der Lelij-Kouwenhoven, eigenaresse Langstraat 79 met haar zoon Paul (architect) Foto: (Roel van Noel)

De gemeente reikt tijdens Monumentendag 2015 in september voor de tweede keer de Wassenaarse Monumenten Prijs (WMP) uit. Tot 1 mei kunt u een persoon of instantie voordragen, die zich op bijzondere wijze inzet voor de instandhouding van het Wassaars cultureel erfgoed.

Hoe u een kandidaat kunt voordragen, leest u op www.wassenaar.nl/monumentenprijs. Daar vindt u ook meer informatie over de criteria en de procedure voor toekenning van de monumentenprijs. De Monumentenprijs is een initiatief van voormalig raadslid Margaret baronesse De Vos van Steenwijk. De werkgroep Wassenaarse Monumenten Prijs,

waar mevrouw de Vos van Steenwijk deel van uitmaakt, buigt zich over de voordrachten en benoemt de winnaar.

Nog laag BTW-tarief tot 1 juli

Tot 1 juli kunt u nog profiteren van het verlaagde btw-tarief op arbeidskosten bij het verbouwen en herstellen van woningen, ouder dan twee jaar. Het 6%-tarief geldt alleen voor werkzaamheden die u afrondt in de periode van 1 maart 2013 tot 1 juli 2015. Houd daar rekening mee als u onderhoud aan uw monument wilt plegen. Na die datum geldt weer het BTW-tarief van 21%.

Onder verbouwings- en herstelwerkzaamheden wordt verstaan: het vernieuwen, vergroten, herstellen of vervangen en onderhouden van (delen van) de woning. De tijdelijke maatregel geldt ook voor:

- Het ontwerpen en vervaardigen van bouwtekeningen door architecten en dergelijke ondernemers als zij ook de renovatie van de woning begeleiden.
- De arbeidskosten van hoveniers voor het aanleggen en onderhouden van tuinen die behoren bij woningen die ouder zijn dan twee jaar.
- De arbeidskosten van de in opdracht van de opdrachtgever op maat gemaakte goederen die een onderdeel gaan vormen van de woning.
- Let op! Het 6%-tarief geldt alleen voor het arbeidsloon, niet voor de meegeleverde materialen. Het 6% blijft na 1 juli nog wel van kracht voor schilderen, stukadoren en aanbrengen van isolatiemateriaal.

Meer informatie:

www.belastingdienst.nl.

Hoe onderhoud ik mijn rieten dak?

Wassenaar kent relatief veel panden die gedekt zijn met riet. Rieten daken passen goed in de landelijke en groene omgeving van ons dorp. Hoe beter een rieten dak wordt onderhouden, hoe langer het meegaat.

Rieten daken vind je in Wassenaar al eeuwen op stallen van boerderijen. Ook veel villa's uit het begin van de 20ste eeuw zijn met riet bedekt. Een rieten dak kan 25 tot 50 jaar mee. De levensduur is met name afhankelijk van hoe droog een dak blijft.

Preventief onderhoud

Het is goed om regelmatig het riet te laten inspecteren. Versleten bundels van het riet kunt u laten herstellen. Dit verlengt de levensduur van de bedekking. Wanneer storm- of vogelschade optreedt, zijn in eerste instantie zelden grote bedragen met het herstelwerk gemoeid. Als u dit nalaat, gaat het op die plaats inwateren

Algen en Mossen

Bij het preventieve onderhoud hoort ook de bestrijding van algen en in mindere mate mossen. Een met dennennaalden, bladeren of algen vervuild dak heeft een langere droogtijd en is dus gevoeliger voor schimmels dan een schoon dak. Met name algenontwikkeling heeft een negatieve invloed op de levensduur van het dak, zeker wanneer de algen een gesloten laag vormen.

Bestrijding van algen

Algen kunnen bestreden worden door het dak te laten behandelen met een algenbestrijdingsmiddel. Er zijn meerdere middelen op de markt die vrijwel allemaal uit kwaternaire

Eikenrode, Rijksstraatweg 392

ammoniumverbindingen bestaan (kwats). Het is raadzaam algen te laten bestrijden door uw rietdekker of een bedrijf dat gespecialiseerd is in algenbestrijding op rieten daken. Zij hebben ruime ervaring en weten wat voor uw dak het best is. Een dak dat behandeld is, gaat 10 tot 15 jaar langer mee. Het betere uiterlijk is een extra bonus. Algenbestrijdingsmiddelen werken overigens alleen als er al algen aanwezig zijn. Let daarom op. Een dak preventief behandelen met een algenbestrijdingsmiddel lijkt het dak schoner te houden. Maar het kan er tegelijk voor zorgen dat het dak overmatig belast wordt met stikstof waardoor schimmels zich sneller zullen manifesteren.

Houd uw dak droog

- Kijk uit voor te veel bomen rondom een huis met een rieten dak. De bomen geven schaduw en belemmeren de drogende werking van de wind. Druppels mogen niet vanuit een boom op het dak kunnen vallen.
- Een rieten dak met een (te) dik aangebrachte brandwerende coating gaat korter mee.

Lees verder op pagina 6

Hoe onderhoud ik mijn rieten dak? (vervolg van pagina 5)

Handmatig verwijderen

Mos is niet zo schadelijk als algen omdat mossen geen afsluitende laag vormen. De invloed van mos op de droogtijd van het riet is daardoor minder dan de (negatieve) invloed van algen. Moet een dak vrij van mos gemaakt worden, dan kan dit niet met een chemisch bestrijdingsmiddel. Mos moet altijd handmatig verwijderd worden. Is een dak al zwaar bedekt met algen of mos, dan moet het dak schoongemaakt worden. Dat kan met een heggenschaar (scheren) of met een drijfbord (nakloppen). Heeft het riet al geleden onder het alg of mos, dan kan het verstandig zijn om ook een laagje riet eraf te halen.

Duurzaam vervangen

Op een gegeven moment is het plaatselijk opstoppen van het dak niet meer afdoende en is het dak geheel aan vervanging toe. Vaak wordt bij het vervangen van het riet meteen een slag gemaakt om de zolderverdieping meer comfort te geven en worden duurzame maatregelen genomen. Zo kunt u bijvoorbeeld het dak isoleren. Daarbij is het van belang de isolatie op de goede manier aan te brengen, zodat problemen zoals condensatie (vocht) voorkomen worden. Voor instandhouding van rieten daken, waarbij het riet van een heel dak of een heel dakvlak wordt vervangen en waarbij verduurzamingsmaatregelen worden genomen, is toestemming van de gemeente nodig. Dat kan via een omgevingsvergunning. Om de aanvraag goed te kunnen beoordelen heeft de gemeente specifieke informatie nodig. Vereisten zijn, naast een motivatie, gegevens over de wijze waarop de materialen worden aangebracht,

kwaliteitseisen aan het riet en de uitvoering. Al het onderhoud, nodig zijn om de monumentale onderdelen van een rijksmonument in goede staat te houden, komt in aanmerking voor [subsidie](#). Dat geldt ook voor rieten daken. Voor onderhoud aan gemeentelijke monumenten kan bij het [gemeentelijk SVN-fonds](#) een laagrentende lening worden aangevraagd.

Meer informatie: Vakfederatie rietdekkers: www.riet.com.

Graag hoort [de redactie](#) wat u van deze nieuwsbrief vindt en over welke onderwerpen u meer zou willen lezen. Mocht u geen prijs stellen op deze nieuwsbrief, meld u dan af via: erfgoed@werkorganisatieduivenvoorde.nl

Binnenkort 75^e monumentenschildje uitgereikt

Wethouder Zweerts de Jong overhandigt op 20 april het 75ste monumentenschildje aan de eigenaren van Plein 14.

Daarmee is het initiatief uit 2012 om eigenaren gratis een gemeentelijke monumentenschildje aan te bieden een succes. Door het plaatsen van de bordjes wordt zichtbaar welke panden een bijdrage leveren aan het herkenbaar houden van de geschiedenis -en daarmee de identiteit- van Wassenaar. Heeft u nog geen schildje en wilt u er een aanvragen? Mail dan: erfgoed@werkorganisatieduivenvoorde.nl.

Energielabel niet verplicht voor monumenten

Per 1 januari 2015 is voor de meeste woningen en utiliteitsgebouwen een energielabel verplicht bij verhuur of verkoop. Dit geldt niet voor gebouwen die de status van rijksmonument of gemeentelijk monument hebben. Als eigenaar van een monument hoeft u het tijdelijke energielabel dan ook niet om te zetten in een definitief label.

Met het energielabel wil de overheid huiseigenaren stimuleren om energiebesparende maatregelen te nemen. Voor gemeentelijke monumenten en rijksmonumenten is het label niet verplicht. De belangrijkste reden is dat het energielabel standaardmaatregelen voorstelt en geen rekening houdt met de cultuurhistorisch waarde van gebouwen. Specifieke besparingsmogelijkheden die belangrijk en uniek zijn voor monumenten ontbreken in het format van het energielabel.

Meer informatie

Energielabel en overheid

www.rijksoverheid.nl

www.monumenten.nl

Besparingsmogelijkheden bij monumenten

www.monumenten.nl

www.wassenaar.nl

[Stichting erkende restauratiekwaliteit monumentenzorg](#)

Boekentip: 85 jaar Prins van Wiedlaan

De belangstelling voor de geschiedenis van Wassenaar is groot. Regelmatig doen Wassenaarders onderzoek naar hun voorouders of naar de plek waar zij wonen. Bob Burgers, bewoner van de

Prins van Wiedlaan, is er een van. De naamgever van zijn straat, Prins van Wied, intrigeerde hem. Ook was hij geboeid door het ontstaan van de architectuur in zijn straat. Deze is interessant door de aanwezigheid van de Nieuwe Haagse School, de Engelse Landhuisstijl en de Delftse School. Al de informatie die Bob Burger heeft verzameld, heeft hij zelf gebundeld en uitgegeven in de publicatie: *Vorstelijk erfgoed, 85 jaar Prins van Wiedlaan*. Aan de hand van nieuw én oud beeldmateriaal wordt het verhaal achter ieder huis aan de Prins van Wiedlaan in Wassenaar beschreven. Het boek kan besteld worden via bol.com.

Erfgoed voor kids

Heeft u schoolgaande kinderen die meer willen weten over buitenplaatsen en boerderijen. Of zijn ze benieuwd naar wie er in Wassenaar in de duinen hebben gewoond? Kijk dan eens naar de

Lees verder op pagina 8

lespakketten die speciaal zijn ontwikkeld voor kinderen van groep 5 tot en met 8. Meer informatie: <http://www.wassenaar.nl>.

Landgoederenpaspoort

Speciaal voor kinderen is ook het landgoederenpaspoort. Met dit paspoort kunnen kinderen langs de buitenplaatsen en landgoederen in Zuid-Holland reizen en kasteelheer of -vrouw worden door stempels in hun paspoort te sparen. Leuk en leerzaam!

Talentum

Wie activiteiten voor kinderen zoekt op het gebied van cultuurhistorie, natuur en landschap, kan ook terecht bij Talentum: <http://www.talentumwassenaar.nl/>.

25 mei: Dag van het kasteel op de Paauw

Tijdens de Dag van het Kasteel op 25 mei openen veel kastelen en buitenplaatsen hun poorten. Een daarvan is raadhuis De Paauw, Raadhuislaan 22.

Inmiddels fungeert De Paauw alweer bijna 100 jaar als raadhuis, maar de eeuwen daarvoor was het een buitenverblijf van welgestelde dames en heren. Op 25 mei kan een kijkje worden genomen in de voormalige balzaal, nu raadzaal.

Improvisatietheater voor kinderen

De Paauw is die dag het decor voor een improvisatietheater voor kinderen. Met

behulp van een verkleedkist voor prinsen en prinsessen en een goed adellijk verhaal kunnen kinderen zich inleven in de locatie, die ooit bewoond werd door Prins Frederik der Nederlanden. Het kindertheater wordt verzorgd door [Stichting Noenki](#).

Meer informatie: [Erfgoedhuis Zuid-Holland](#)

Graag hoort [de redactie](#) wat u van deze nieuwsbrief vindt en over welke onderwerpen u meer zou willen lezen. Mocht u geen prijs stellen op deze nieuwsbrief, meld u dan af via: erfgoed@werkorganisatieduivenvoorde.nl

Aan de teksten in deze nieuwsbrief kunnen geen rechten ontleend worden. Neem voor de laatste informatie over bepaalde regelingen contact op met de verstrekker van de regeling.